

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KAR

DOKTORI (PHD) DISSZERTÁCIÓ TÉZISEI

Báder Petra

La presencia de lo feo en la literatura mexicana
de la segunda mitad del siglo XX.

La estética de Salvador Elizondo y Mario Bellatin

•••

A rútság jelenléte a XX. század második felének mexikói irodalmában.

Salvador Elizondo és Mario Bellatin esztétikája

Irodalomtudományi Doktori Iskola, vezetője: Dr. Lukács István PhD (egyetemi tanár)

„A kortárs latin-amerikai elbeszélő irodalom alkotásainak szövegvizsgálata”

Doktori Program, vezetője: Dr. Scholz László PhD (egyetemi tanár)

A bíráló bizottság tagjai:

A bizottság elnöke: Dr. Scholz László PhD (egyetemi tanár)

Hivatalosan felkért bírálók: Dr. Kutasy Mercedesz PhD (egyetemi adjunktus)

és Dr. Révész Enkratisz PhD

A bizottság titkára: Dr. Santosné Blastik Margit PhD (egyetemi adjunktus)

Póttagok: Dr. Csikós Zsuzsanna PhD (habilitált egyetemi docens),

Dr. Vasas László PhD (habilitált egyetemi docens)

és Dr. Kiss Tamás Zoltán PhD (egyetemi docens)

Témavezető: Dr. Menczel Gabriella PhD (habilitált egyetemi docens)

Budapest, 2017.

A disszertáció a rútság különböző megjelenési formáit és lehetséges értelmezési lehetőségeit vizsgálja a XX. század második felének mexikói irodalmában, Salvador Elizondo (1932-2006) és Mario Bellatin (1960-) gondosan kiválasztott műveiben, fő célkitűzése pedig a két szerző esztétikájának felvázolása és összehasonlító elemzése. A dolgozat elméleti keretét az esztétika klasszikus alapfogalmai csak részben szolgáltatják, hiszen a posztmodernizmus – ahogy azt Linda Hutcheon a paródia fogalmának átértékelése kapcsán írja – relativizálja az abszolút fogalmakat. Hasonló folyamat megy végbe a rútság különböző definícióiban is, mely manapság egyre kevésbé szolgál a szép ellentétéként, és mindinkább olyan társfogalmak széles spektruma csatlakozik hozzá, melyek a huszadik századi, különösen a posztmodern művészet velejárójaként értelmezhetők.

A disszertáció bevezető tanulmánya a rútság definícióit és a fogalommal kapcsolatos terminusokat járja körül, ezzel meghatározza azt az esztétikai-értelmezési álláspontot, mely által nemcsak az elemzés, hanem az elemzendő művek kiválasztása is lehetővé válik. Umberto Eco klasszikussá vált, *A rútság története* című esszéjében megannyi definícióval találkozhatunk, és a tartalomjegyzéket – ezzel a rútság fogalmának történeti alakulását – áttekintve mindinkább a rútság azon meghatározása körvonalazódik ki, mely a szép (mint esztétikai alapfogalom) ellenében értelmezi annak megnyilvánulási formáit, elsősorban az irodalomban és a képzőművészetben. Eco könyvének bevezetője alapján az a kérdés is felmerül, hogy mennyire tud elválni az esztétikai értelemben vett *rút(ság)* a fogalom szó szerinti értelmétől (tehát a rúttól mint a *csúf*, a *csúnya* szinonimájától). Ebben Karl Rosenkranz alapvető elméleti műve, egyben a rútság első esztétikája adhat támpontot; habár igaz, hogy ez a 19. századi kánont tükrözi, mégis egyfajta “mozgó” fogalomként, a szépség felé vezető lehetőségként határozza meg a(z esztétikai) *rútságot*.

Éppen ez a “mozgó”, változó jelleg, valamint a rosenkranzi definíció használatából fakadó nehézségek vezettek oda, hogy dolgozatomban ne a rútság egyetlen meghatározását vegyem az irodalmi elemzés alapvetéseként, hanem olyan fogalmak felé nyissam az értelmezés elméleti megalapozását, melyek jobban tükrözik a (poszt)modern mexikói irodalom megnyilvánulásait. Ehhez mindenféleképpen szükség volt egy irodalomtörténeti kiindulópontonra is, melyre legalkalmasabbnak a francia *Nouveau Roman* bizonyult, hiszen nemcsak a huszadik század második felének mexikói irodalmára gyakorolt jelentős hatást, hanem bizonyítható módon Salvador Elizondo és Mario Bellatin műveire is: a narratív forma

és struktúra előtérbe helyezése – így a tartalom háttérbe szorulása – írásművészetük közös nevezője. Értelmezésem és dolgozatom alapvető hipotézise szerint, az egyes művekben ennek a sajátosságnak a következménye lesz a korpusz kettős jelentésének (ti. szövegtest és emberi test) hangsúlyozása, valamint a testi és szövegi fragmentáció folytonos jelenléte.

A dolgozat elméleti háttérét Nemes Z. Márió *Képalkotó elevenség. Esztétika és antropológia a humanitás határvidékén* című értekezése adja; bár a szerző célja nem a rútság definíciójának körüljárása, véleményem szerint az általa felvázolt nem-esszencialista antropológia felvetései, úgymint a dehumanizációs¹ ábrázolási eljárások, a folyamatosan oszcilláló identitás-fogalom, illetve annak – így ebből implikálhatóan a szövegnek is – saját magára utaló mivolta Elizondo és Bellatin műveinek értelmezési kulcsait szolgálják. Továbbá, a Nemes Z. által felvázolt, úgynevezett “progresszív képlékenység” és a “képalkotó elevenség” kapcsolata a művészeti alkotás, így az írás (önreflexív) folyamatát is megvilágítja. Az disszertáció tehát nem egy esztétikai értelemben vett klasszikus rútság-meghatározáson alapszik, hanem a határozatlan, instabil és fragmentált identitás „rútsága”, egységének széthullása felől közelíti meg az irodalmi értelmezést, melynek a szó szerinti értelemben vett csúfság ábrázolása csupán lehetséges vetülete lehet.

Mindez olyan társtudományok beemelését is indokolja, melyek szintén a korpusz vizsgálatára, illetve annak vizuális megjelenítésére helyezik a hangsúlyt, úgymint a performativitás elmélete (elsősorban Bollobás Enikő írása) és gyakorlata (előadó- és performanszművészetek). Ez utóbbi esetében nemcsak Nemes Z. színész és szerepe közti kapcsolatokra vonatkozó megállapításai, hanem Sturcz János *A heroikus ego lebontása. A művész teste mint metafora a magyar művészetben a nyolcvanas évek közepétől napjainkig* című esszéje is támpontként szolgálhat, hiszen mindketten arról a XX. századi paradigmaváltásról szólnak, ami az idealizált, egységes, tökéletes és egyértelműen körvonalazódó emberi testkép ábrázolásában bekövetkező törésre vonatkozik, és amelynek hatása a tökéletlen, rendezetlen és töredezett testkép anyagi- és tűnékeny mivoltában, illetve a heroikus ego lebontásában érhető tetten.

¹ Nemes Z. a dehumanizáció fogalmát többek között José Ortega y Gasset „A művészet dehumanizálódása” című esszejéből veszi át.

Ezen kívül elengedhetetlennek tartom Julia Kristeva *abjekt*-fogalmának felvázolását, hiszen ez a töredezett testkép és identitás, az *én* önmagától való elidegenedését is megalapozza. Ez az elidegenedés mind a szakirodalomban, mind az elemzendő művekben a testábrázolással, illetve a test lehetséges jelentésrétegeivel áll kapcsolatban, így nem csupán önreflexív jellemzőket implikál, hanem az *én*-t szemlélő *másik* jelenlétét is tematizálja. Mindemellett érdemesnek találtam megemlíteni a Jean Baudrillard által beemelt *áttét* (*métastase*) fogalmát, amellyel a francia filozófus a testi és fogalmi anomáliák megsokszorozódására, és ezzel a kortárs (posztmodern) esztétika fogalmainak túlburjánzására, következésképpen érvénytelenné válására utal. Emellett Maurice Merleau-Ponty fenomenológiája (az *én* és a *másik* viszonya), illetve David Le Breton a testábrázolásra vonatkozó megállapításai (a test ún. *túl*jelentése) is a dolgozat elméleti keretébe épülnek.

A dolgozat fő hipotézise – a testi és a szövegi ábrázolásokban mutatkozó anomáliák és párhuzamok kapcsolata – és a fent vázolt fogalmak alapján olyan szerzők és művek kontrasztív vizsgálatát tűztem ki célul, melyekben nemcsak a test ábrázolása és annak implikált jelentései, hanem az ebből fakadó vizualitás is főszerepet játszanak. Így Salvador Elizondo *Farabeuf o la crónica de un instante* (1965, Farabeuf avagy egyetlen pillanat krónikája), illetve Mario Bellatin *Nagaoka Shiki: una nariz de ficción* (2001, Nagaoka Shiki: egy fiktív orr) és *El Gran Vidrio* (2007, A Nagy Tükör) című műveire esett a választásom, hiszen mindhárom regényben – fotók mellékelése, a test ábrázolása és fragmentációja, illetve a tükröződések játéka által – középpontba kerül a képiség, illetve a narratív struktúra és leírás képi mivolta. A két szerző műveinek és esztétikájának rövid és vázlatos összehasonlító elemzését eddig csupán egyetlen kutató, Diana Palaversich kísérelte meg, még hozzá a Mario Bellatin összegyűjtött műveihez szánt előszavában. Palaversich a testi és szövegi fragmentáció párhuzamait vizsgálja, jelen tanulmányban ennek bővítésére és egyben elmélyítésére is hivatkozom. A képi diskurzus kapcsán Lourdes Dávila Bellatin-tanulmánya is mérvadó, melyben Elizondo elemzendő regényét fontos alapkőnek tekinti.

Az értekezés első két fejezetében a szövegközi elemzés módszerét alkalmazom, célom a bevezetőben szereplő fogalmakkal kapcsolatos motívumok feltárása a választott regényekben. Először Salvador Elizondo *Farabeuf o la crónica de un instante* című regényét elemzem, még hozzá három fő szempont szerint, melyek az írás folyamatára, a testi ábrázolásra és az olvasó implikálására vonatkoznak. A szerző regényeiben és az *El grafógrafo* (1972) című

kötet novelláiban, az írás folyamatának hangsúlyozása és nyilvánvalóvá tétele olyan önreflexív prózát generál, mely tükröt állít maga elé. A *Farabeuf* alcímében rejlő ellentmondás nyilvánvalóvá teszi, hogy egy eredendően kivitelezhetetlen feladat elé állítja magát a szerző – és így az olvasó is –, így válik egyértelművé, hogy nem a tartalom, hanem az elbeszélés hogyanja lesz az értelmezés kulcsa. Egy, eredetileg a Georges Bataille *Les Larmes d'Éros* (1961, Erósz könnyei) című művében található, egy kínai kínzást (*leng-t'ché*) ábrázoló fénykép feldolgozásaként értelmezem a művet, melyben a Krisztus-szerű női alak horizontális ábrázolásmódja, illetve a Farabeuf doktor által végrehajtott „élve-boncolása” nemcsak a testi fragmentáció lehetséges forrása lehet, de a szöveg töredezettségét is megalapozza, melyet a *korpotextus* fogalmának beemelésével teszek egyértelművé.

A bevezetőben felvázolt „mozgó” identitásfogalom tökéletesen tükröződik a regényben, így az ezzel kapcsolatos, esztétikai értelemben vett rútság ábrázolása is megvalósul, még hozzá egy gyönyörbe fulladó áldozati rítus által, mely következményeképp ismét párhuzam vonható a testi és a szövegi töredezettség között. Az *én* ábrázolásának képi jellege a tükör kettős jelentésén (ti. konkrét tárgy és narratív technika) alapszik, mely folyamat során az önmagától elidegenülő egyén – a regény esetében az önmagát feláldozó, ambivalens női alak – önmagát szemléli a tükörben, ahogy az eleve kudarcra ítéltetett kísérleti szöveg is önmagát szemléli megvalósulása közben. A szexuális aktus és egyben halálos rituálé kimondhatatlan mivoltát szövegelemek is alátámasztják, és mégis értelmezhetővé válnak a regény során visszaköszönő, így meglehetősen szignifikáns elemek, mint az ideogrammak, a végkifejletet nyitva hagyó sikoly, az emlékek túlbujánzása által ellehetetlenített emlékezet, illetve a tükörben elmosódó *én*-képek.

A tükör azért is fontos motívum az elemzés szempontjából, mert az abban tükröződő *én* *másik*-ként definiálódik, így a szemlélt test mellett a szemlélő, áttételesen az olvasó is tematizálódik. Ezt alátámasztja a regényben többször visszatérő második személy narratív instanciaként való használata, mely nem csupán az olvasó társszerzőként való implikálását, hanem – a szinte csak utasításokat tartalmazó emblematikus hetedik fejezetben – annak genette-i metalepszisét is eredményezi. Ezáltal válik igazán megalapozottá az a sejtés, hogy a folyton változó identitások önreflexiója mögött a szöveg önreflexiója, önmagára utaltsága rejtőzik, mely egy vissza-visszatérő posztmodern jellemző, a metafikció használata által csúcsosodik ki. Az első fejezet a kezdetekhez való visszafordulással zárul, ugyanis Poe

köztudott, ám semmiképpen sem alaposan kifejtett hatását vizsgálja a regény keletkezéstörténetében.

Az értekezés második fejezetében Mario Bellatin két regényét veszem górcső alá az *én*-ábrázolás, illetve *én*-írás (önfikció) jellemzői felől. A szerző művei egy „nyitott” – tehát szintén „mozgó” – irodalom-fogalmon alapulnak, amely más művészeti diskurzusok bevonásával, illetve narratív „eltulajdonításával” él, így tágítja az irodalom határait. E két jellemző alkalmazása elegendőnek tűnik ahhoz, hogy Bellatin végleg aláássa a – részben barthes-i, részben lejeune-i értelemben vett – szerzőség fogalmát, melyet Elizondóhoz hasonlóan olykor kiterjeszt az olvasóra. Két regényének értelmezéséhez Ángeles Donoso Macaya azon hozzáállását is felhasználok, mely nemcsak hogy önfikcióként értelmezi a szerző egyes regényeit, de a testi trauma felől is megközelíti azokat, tudniillik Bellatin jobb alkar nélkül született, mely gyakran tükröződik testi anomália, hiány vagy hiperbolikus túlzásként a műveiben.

Éppen ezért, a szerző *Nagaoka Shiki: una nariz de ficción* című kisregényét a címben szereplő testrész „fiktív” jelzőjéből kiindulva egyrészt hiányként, másrészt hiperbolikus jelenlétként, illetve protézisként értelmezem. Ez nem csupán testi rendellenességként interpretálható, hanem esztétikai jelentéssel is felruházódik, különösen, ha egybevetjük Nagaoka Shiki alakjának és orrának jellemzését a szintén fiktív fénykép-dokumentációval, mely a regény kiegészítéseként – protéziseként, toldásaként – szolgál. A főszereplő fiktív szerző kolostorba vonulását művészi termelékenységként, felszabadító hatással bíró „képalkotó elevenség”-ként értelmezem. A szerző *magnum opusa* egy nem létező nyelven íródott, lefordíthatatlan szöveg, így az orr hiperbolikus jelenlétére utaló megannyi intertextus mellett, Balzac *Az ismeretlen remekmű* című elbeszélésével is párhuzamba vonható. Szöveg és képesség szembesítése nemcsak a mű „egész”-ként való felfogásának megkérdőjelezését veti fel (értelmezhető-e a képpel *együtt* a szöveg?), hanem a test és a szöveg – tehát a *korpotextus* – performatív gesztusára is felhívja a figyelmet.

A második fejezet záróakkordjaként részletesen elemzem Mario Bellatin *El Gran Vidrio* című, egyértelműen Duchamp fő művére utaló, háromosztatú ál-önéletrajzát, melyhez Octavio Paz a francia művésztől írt monográfiáját hívom segítségül. Az interdiszciplináris megközelítés ez esetben is olyan „mozgó” identitás jelenlétét mutatja ki, mint az előzőleg

elemzett művekben. A francia művész *magnum opus*ának szinte mimetikus utánzása természetesen csak álca, Bellatin valójában a duchamp-i *meta-ironia* módszerével élve ássa alá az önéletrajzi regény jellemzőit és kereteit, még hozzá úgy, hogy közben használja is azokat; ez a Linda Hutcheon által jellemző posztmodern gesztusként definiált paródia fogalmával is alátámasztható. A francia műveihez hasonlóan, Bellatin regényében is egyértelművé válik a nézés/szemlélés kiemelkedő jelentősége, mely ez alkalommal is a testi anomáliákhoz kötődik, és amely – értelmezésem szerint – a szerző saját testképéhez köthető.

A Bellatin által szerepeltetett részegők feltárásához Földes Györgyi elméleti szövegét használom, és ezeket a duchamp-i *ready made*-del való egybevetés után alteregók különböző kontextusba való helyezéseként értelmezem. Így elengedhetlenné válik az Octavio Paz által felvázolt „mozgó”, azaz változó *látszat (apariencia)* fogalmának használata, szemben a *látomással (aparición)*, a dolgok lényegi mivoltával. Ez a megkettőződés a testi ábrázolásban is tükröződik, a testi transzformációk mögötti megtört, hiányos testkép állandó, látens jelenlétére utalhat. Akár Elizondo *Farabeuf o la crónica de un instante* című műve kapcsán, Bellatin esetében is megfigyelhető a *másik* tekintetének egyszerre önkéntesen és kényszerítetten feltárulkozó *én*, sőt, az önéletrajzi és önreflexív jelleg különös ötvözésével az *El Gran Vidrio* tükörjellege is feltárulkozik.

A disszertáció harmadik fejezete az első két rész szövegekőzi elemzésében megállapított motívumok összehasonlító vizsgálatát tűzi ki célul. Ezekben egyrészt Salvador Elizondo és Mario Bellatin esztétikájának közös jellemzőire fektetem a hangsúlyt, másrészt a korpotextus fogalmát újravizsgálva, valamint a fragmentációt nemcsak narratív, hanem (test)ábrázoló eljárásaként értelmezve, a képi diskurzus alapvető elemeit és közös nevezőit is igyekszem feltárni. Éppen ezért, olykor szükségesnek tartottam visszatérni mind az értekezés bevezetőjéhez, mind a szövegekőzi elemzéshez, hiszen a külön-külön elemzett motívumok kontrasztív feltérképezése a művek új értelmezését adhatja, immár esztétikai és ontológiai síkon. Így – többek között – a tükörmotívum is új jelentést kap: az önmagát szemlélő szubjektum helyett az önreflexív korpotextus, illetve a szerzői ön- és írástudat attribútumaként is értelmezhető. A testi fragmentáció a szöveg egyfajta töredezettségét eredményezi, mely nemcsak a lineáris elbeszélésmód felbomlásában, hanem a gyakori kitérők és az apró módosításokkal tarkított ismétlések által keltett narratív „mozgásban” is fellelhető.

Mind a szöveg, mind a szövegben ábrázolt test a *mutatás* és a *mondás* között ingadozik, azaz ötvözi a verbális és a vizuális diskurzus használatát. Ezzel párhuzamosan a szubjektum is megkettőződik: nem csupán részegő(k)ra bomlik, hanem saját testével kapcsolatban is ambivalens szerepet tölt be, melyet nagyszerűen tükröz mind a *Farabeuf* női alakja, mind az *El Gran Vidrio* első és harmadik ál-önéletrajzában szereplő alak, aki egyszerre ura és alávetettje saját testének. Ebben a testi megkettőződésben természetesen a *másik* tekintete is alapvető szerepet játszik, hiszen – ahogy a női Krisztus vagy a bellatini marionett – hol önként, hol kényszerítve tárja fel testének rejtett, mégis oly nyilvánvaló kettősségét a „néző” számára. Ez a jellemző leginkább Susan Sontag „A csönd esztétikája” című esszéjének felvázolásával aknázható ki, melyben az *észlelés* és a *szemlélés* mechanizmusai a *másik* jelenlétét és tekintetét is egyértelműen implikálják.

Sontag „csönd”-fogalma alapján mindkét szerzőnél olyan anti-mimetikus narratív eljárásokat fedezhetünk fel, melyeket mind Elizondo, mind Bellatin művei kapcsán alátámaszt a kritika, többek között a *Nouveau Roman* hatására hivatkozva. Ez nemcsak az első két fejezetben részletesen felvázolt önreferens (tükör-)jellegnek köszönhető, hanem a kifejezhetőség és ábrázolhatóság fogalmaival is párhuzamba vonható. Ennek kapcsán, az összehasonlító elemzésben igen termékenyen kamatoztatható Marcela Quiroz Luna tanulmánya, aki a testi reprezentáció, a derridai dekonstrukciós eljárások, illetve Barthes „A szerző halála” című klasszikus esszéje között von párhuzamot. Mindkét mexikói szerző „az írásért írni” poétikáját látszik követni, még hozzá úgy, hogy a folyton változó, szinte túlbujánzó narratív instanciák váltakozása által kezdik ki a szerzőség fogalmát, így – Quiroz Luna megállapításaival összhangban – magát a nyelvet teszik próbára. Ugyanerről árulkodik Sontag definíciója is a „csönd” termelékenységére kapcsán, és – a bevezetőre visszautalva – Nemes Z. „képalkotó elelenség”-e is ide vonatkoztatható.

Ha visszagondolunk akár Ortega y Gasset, akár Roland Barthes vagy Susan Sontag jól ismert esszéire, megállapíthatjuk, hogy az írás önreflexív folyamata semmiképpen sem zárja ki az olvasót, sőt, mindinkább az alkotás részeseként implikálja. Ezáltal mind Elizondo, mind Bellatin műveiben hasonló hermeneutika körvonalazódik, mely társszerzővé avatja a befogadót, hiszen a metafikció műfaja felé való kacsintás mindkét író esetében magában rejtheti az olvasás folyamatára vonatkozó utasításokat. A *Farabeuf*-ben ez roppant egyértelműen, ti. a második személy használatával valósul meg, míg Bellatin egy olyan

útvesztőbe csalja olvasóit, mely nem csupán egyetlen művére, hanem – az (ál)önéletrajzi elemek, illetve az (ál)(ön)intertextuális viszonyok használata által – műveinek összességére is kiterjed. Az olvasói elvárások frusztrációja mindkét esetben elkerülhetetlen, ez borgesi hagyományként is értelmezhető, valamint a brechti elidegenítő effektusokkal is párhuzamba vonható.

És ha már a befogadóról esik szó, miért ne terjesztenénk ki rá a sontagi nézés/szemlélés dichotómiáját, mely által mindkét szerző esetében, ismételten egyértelművé válik a párhuzam a test és a szöveg között: a korpotextus is önként, mégis kényszerítve tárulkozik fel a *másik* (az olvasó) tekintete előtt. Ez nemcsak a test, hanem a szöveg performatív gesztusaként is értelmezhető, melyről Susan Sontag beszél a csönd kapcsán: a szöveg performatív mivolta újabb szöveget szül. Ezzel kapcsolatban Julio Prieto friss esszéjét (*La escritura errante*) idézem, melyben az olvashatatlanság poétikáját és politikáját járja körül; a szerző legfontosabb ide vonatkozó megállapítása tökéletesen alkalmazható mindkét mexikói szerző esztétikájára, akik a szöveg „önmagán kívül helyezését” a vizuális diskurzus kifejezetten hangsúlyos jelenlétével, illetve az olvasói szerep górcső alá helyezésével érik el. A szövegi performativitás jellemzőinek részletes szemléltetéséhez Della Pollock „Performing Writing” című esszéjét használom fel: az írás nem csupán cselekvésként (*hacer*), hanem tevékenységként (*quehacer*) is definiálható, önmaga felé való fordulását (tükör-mivoltát) pedig önmaga annulálásaként, ún. szét-írásként (*des-escritura*) értelmezhető.

Az értekezés zárásában a bevezető fejezetben felvázolt fogalmak mentén értelmezem újra az elemzett művekben visszatérő legfontosabb narratív struktúrákat és motívumokat, így a hipotézisnek megfelelően veszem sorra a rútság ábrázolásának legfontosabb eljárásait és jelentéseit. Az interdiszciplináris megközelítés magyarázata elsősorban az elemzett regényekben rejlik, melyekben a vizualitás jelenléte, a dehumanizáló esztétikai eljárások, a változó identitásfogalom, a szubjektum és a korpotextus dialektikája értelmezésem szerint éppen arra hivatott felhívni a figyelmet, hogy a posztmodern művészetben már semmiképpen sem lehet érvényes a rútság klasszikus, „letisztult” definíciója. Hiszen, ahogy Octavio Paz is vallja a jóval korábbi duchamp-i *ready made* kapcsán, „[o]stobaság volna szépségükről vagy rútságukról vitatkozni, mert nem művek ezek, hanem a művekkel szemben állított kérdőjelek, tagadások”.

A kutatási témához kapcsolódó előadások és publikációk:

Előadások:

- „Las mutaciones del yo: la escritura performativa en caso de Mario Bellatin”. *Congreso Internacional sobre la ficción mutante: „Alerta mutante: anomalía en los genes de la ficción”*, Bukaresti Egyetem, Bukarest, 2016. november 24-26.
- „A szerző teste: Mario Bellatin a performansz és az önfikció határán”. *„Testi, kapcsolati és narratív alanyiség az irodalomban és a kultúrában” kutatócsoport műhelykonferenciája*, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2016. október 7.
- „De la metaliteratura a la metanarración: el programa narrativo de Salvador Elizondo”. *II Congreso Nacional de Metaficción e Intertextualidad. „Nuevos enfoques teóricos”*, FES Acatlán (Universidad Nacional Autónoma de México), Mexikóváros, 2015. október 26-28.
- „La horizontalidad del cuerpo en dos novelas de Mario Bellatin y Salvador Elizondo”. *II Encuentro de Jóvenes Hispanistas*, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2014. szeptember 25-27.

Publikációk:

- „A szerző teste: Mario Bellatin a performansz és az önfikció határán”. *A szubjektum színeváltozásai. Narratív, kapcsolati és testi alanyiség az irodalomban és a kultúrában*. Szerk. Bollobás Enikő. Szeged: Americana eBooks, 2017. *Megjelenés alatt*
- „A nagy üveg metszéspontjai: Duchamp, Paz és Bellatin”. *Filológiai Közöny* LXII/1-2 (2016): 71-83.
- “La horizontalidad del cuerpo en dos novelas de Mario Bellatin y Salvador Elizondo”. *La tradición de las rupturas en las literaturas hispánicas*. Szerk. Báder Petra és Santosné Blastik Margit. Budapest: ELTE BTK Spanyol Tanszék, 2015. 5-13.
- “La metamorfosis del espacio en *Salón de belleza* de Mario Bellatin”. *Colindancias: Revista de la Red de Hispanistas de Europa Central* 5 (2014): 205-214.